

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Bankų apklausos apžvalga

2022 m. III ketvirtis

APKLAUSOS TIKSLAI, SUDARYMO METODAI IR PRINCIPAI

Atliekant Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausą, siekiama gauti informacijos apie bankų skolinimo veiklą: taikomus kreditavimo standartus, paskolų namų ūkiams ir įmonėms sąlygas, jų kaitos veiksnius, paskolų paklausą, bankų lūkesčius dėl tolesnės kreditavimo raidos ir kt.

Apklausos respondentai – vadovaujamas pareigas paskolų teikimo padaliniuose einantys bankų darbuotojai. Rengiant šią apžvalgą, naudoti apibendrinti duomenys, gauti Lietuvos bankui atlikus 4 komercinių bankų ir 5 užsienio bankų filialų (toliau – bankai) apklausą. Jų buvo prašoma atsakyti, kaip per ketvirtį pasikeitė bankų skolinimo veikla, kokie buvo bankų atstovų lūkesčiai dėl kreditavimo standartų ir paskolų paklausos kitimo per artimiausius tris mėnesius. Apklausą atlikta 2022 m. rugsėjo mėn.

Apklausos rezultatų apžvalgoje pateikiama apibendrinta respondentų nuomonė ir ji nebūtinai parodo oficialią bankų, taip pat ir Lietuvos banko ar jo tarnautojų poziciją bei vertinimus. Apibendrinant nuomonę ir skaičiuojant vieną ar kitą atsakymą pasirinkusių bankų dalį, bankų atsakymai traktuojami vienodai, nepriklausomai nuo jų užimamos rinkos dalies.

Paveiksluose pateikiamas rodiklis „procentų skirtumas“ yra apibrėžiamas kaip bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai arba sąlygos švelninami, dalies (procentais) ir bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai arba sąlygos griežtinami, dalies skirtumas. Vertinant paklausą procentų skirtumas reiškia bankų, atsakiusių, kad paklausa auga, dalies ir bankų, atsakiusių, kad paklausa mažės, dalies skirtumą.

Nuo 2015 m. Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausos rezultatai įtraukiami ir į euro zonos bankų apklausos, kurią viešai skelbia Europos Centrinis Bankas (ECB), rezultatus. Šioje ir ECB skelbiamoje apžvalgoje esantys rezultatai gali nesutapti, nes, atsižvelgiant į esamą praktiką, ECB yra pateikiami ne visų apklausoje dalyvavusių, o keturių didžiausių rinkos dalį pagal turimą turtą užimančių bankų apibendrinti apklausos rezultatai. Euro zonos bankų apklausos apžvalgą galima rasti [ECB interneto svetainėje](#).

APKLAUSOS REZULTATŲ SANTRAUKA

Apklausoje rezultatai rodo, kad 2022 m. trečiąjį ketvirtį bankai prasčiau vertino dabartinėje ekonominėje aplinkoje pažeidžiamą apdirbamosios gamybos sektorių, taip pat viešbučių ir restoranų veiklą, o palankiausiai įvertinti miškininkystės, prekybos, žemės ūkio ir namų ūkių sektoriai. Pablogėjo daugumos sektorių finansinės būklės raidos lūkesčiai, o prasčiausiai įvertintos viešbučių ir restoranų, namų ūkių, statybos ir apdirbamosios gamybos sektorių ekonominės raidos perspektyvos. Nuo pandemijos labiausiai nukentėjusiems viešbučiams ir restoranams bankai vis dar labiausiai riboja skolinimą, taip pat matoma bendra padidėjusios atmetamų paskolų paraiškų dalies tendencija. Padaugėjo bankų, griežtinusių skolinimo standartus ir planuojančių tai daryti ateityje. Kylant bazinėms palūkanų normoms, dalis bankų išvelgė galimą visų paskolų portfelių kredito rizikos padidėjimą. Lūkesčiai dėl gyvenamojo ir komercinio nekilnojamojo turto (NT) kainų augimo pakito – dauguma apklausoje dalyvavusių bankų tikisi, kad NT kainos nesikeis arba mažės, o gyvenamojo NT segmente, kaip ir ankstesnį ketvirtį, visi išvelgė pasiūlos disbalansą.

APKLAUSOS REZULTATŲ APŽVALGA

2022 m. trečiąjį ketvirtį bankai ir toliau griežtino skolinimo standartus¹, nors paskolų sąlygos² iš esmės nepakito. Dėl prastėjančių ekonomikos perspektyvų atsargesnis bankų rizikos vertinimas ir toliau labiausiai prisidėjo prie griežtesnių paskolų įmonėms ir namų ūkiams standartų (žr. 1 ir 7 a, b pav.). Taip pat daugiau bankų griežtino skolinimo standartus namų ūkiams, nei planavo 2022 m. antrąjį ketvirtį: kad griežtino skolinimo standartus vartojimo paskoloms, nurodė didžiausia dalis bankų nuo apklausos vykdymo pradžios, o būsto paskolų atžvilgiu ši dalis beveik pasiekė pandemijos pradžioje stebėtą lygį. Ketinimai ir ateityje griežtinti skolinimo standartus 2022 m. trečiąjį ketvirtį išaugo: palyginti su ankstesniu ketvirčiu, padaugėjo bankų, nurodžiusių, kad įmonėms ir namų ūkiams ateityje griežtins skolinimo standartus, nors vis dar didesnė dalis bankų nurodė, kad skolinimo įmonėms ir namų ūkiams standartai iš esmės nesikeis (žr. 5 ir 11 pav.). Kita vertus, bendros paskolų sąlygos per ketvirtį iš esmės nepakito, nors tiek įmonių, tiek būsto paskolų atžvilgiu keli bankai nurodė nereikšmingą griežtėjimą dėl didesnių paskolų maržų (žr. 2 ir 8 a, b pav.).

Naujų paskolų paklausa tebebuvo stabili, tačiau ją neigiamai veikia prastėjančios lūkesčiai ir didėjanti skolinimosi kaina. 2022 m. trečiąjį ketvirtį paskolų įmonėms paklausa nepakito: apyvartinių lėšų poreikis tebėra išaugęs, tačiau paklausą neigiamai veikia sumažėjęs investicijų finansavimo poreikis ir pakilęs bendras palūkanų normų lygis (žr. 4 pav.). Namų ūkių paklausa būsto paskoloms taip pat ir toliau buvo stabili, o vartojimo paskoloms – šiek tiek padidėjo, tačiau ją vis labiau neigiamai pradeda veikti kylanti palūkanų normos ir prastėjančios gyventojų lūkesčiai (žr. 10 pav.). Be to, vis daugiau bankų nurodo, kad tiek įmonių, tiek namų ūkių paklausa paskoloms artimiausiu metu mažės – labiausiai tikimasi būsto ir ilgesnio termino įmonių paskolų paklausos mažėjimo (žr. 6 ir 12 pav.).

Gamybos ir viešbučių bei restoranų veiklą įmonių finansinės būklės vertinimas tapo šiek tiek prastesnis, tikimasi blogesnės finansinės būklės raidos daugumoje sektorių. 2022 m. trečiąjį ketvirtį galimai dėl didesnio pažeidžiamumo energijos kainų šokui apdirbamosios gamybos įmonių finansinė padėtis buvo vertinama kaip viena prasčiausių (žr. 13 pav.). Palyginti su ankstesniu ketvirčiu, prasčiau įvertinta ir viešbučių bei restoranų finansinė padėtis, o statybos įmonių vertinimas nepakito, tačiau taip pat tebėra vienas prasčiausių. Kitų sektorių vertinimas pagerėjo – iš jų palankiausiai įvertinti miškininkystės, prekybos, žemės ūkio ir namų ūkių sektoriai, kurių finansinę būklę daugiau nei pusė apklausoje dalyvavusių bankų įvertino kaip gerą. Kita vertus, daugumos ekonominių veiklų finansinės būklės raidos ateities perspektyvos vertinimas tapo prastesnis – daugiau nei pusė respondentų nurodė blogėjančią didesnės dalies sektorių finansinės raidos perspektyvą: prasčiausiai įvertinti viešbučių ir restoranų, statybos, apdirbamosios gamybos ir namų ūkių sektoriai (žr. 14 pav.). Palankiausiai vertinamos žemės ūkio ir miškininkystės įmonės, kurių finansinės raidos

¹ Vidaus taisyklės ar kriterijai, kuriais bankai vadovaujasi priimdami sprendimą suteikti paskolą. Kredito standartai nurodo reikalaujamas paskolos ir skolininko charakteristikas, kad paskolos prašymas būtų patvirtintas.

² Paskolų sąlygos, kuriomis bankas yra linkęs suteikti paskolą, t. y. palūkanų norma, paskolos dydis, paskolos terminas ir pan.

perspektyvą visi apklausos dalyviai nurodė kaip stabilią (žr. 14 pav.). Taip pat padaugėjo ekonominių veiklų, kai bent vienas bankas nurodė, kad artimiausiu metu mažės jų konkurencija dėl skolinimo (bankai, tikėtina, labiau ribos finansavimą), o kai kurioms veikloms išaugo taip teigiančių bankų dalis – konkurencijos mažėjimo labiausiai tikimasi skolinant statybos, viešbučių ir restoranų bei NT įmonėms (žr. 16 pav.). Kai kurie bankai taip pat nurodė, kad konkurencijos mažėjimas dėl skolinimo daliai ekonomikos sektorių jau buvo jaučiamas ir ankstesnį ketvirtį (žr. 15 pav.).

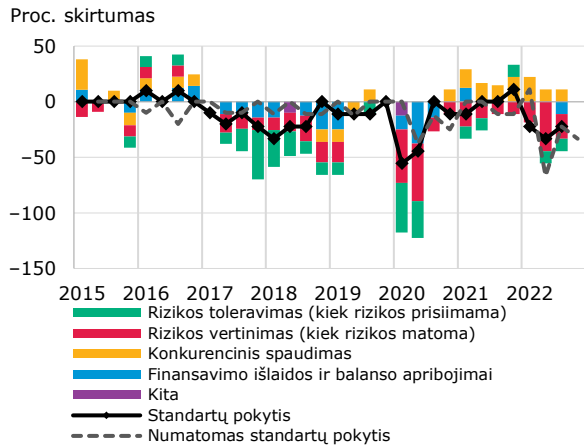
Bendra ekonominė situacija ir toliau daugiausia lemia skolinimo viešbučių ir restoranų veiklai ribojimą, o kylančios bazinės palūkanų normos, bankų vertinimu, galėtų lemti didesnę paskolų kredito riziką ir daugiau paskolų restruktūrizavimo atvejų. Paskolų teikimas ir toliau daugiausia buvo ribojamas nuo pandemijos pradžios labiausiai paveiktoms viešbučių ir restoranų veiklos įmonėms (žr. 17 pav.). Taip pat paskolų teikimas dažniau ribojamas statybos, NT ir transporto įmonėms, nors per ketvirtį taip teigiančių bankų dalis šiek tiek sumažėjo. Pagrindinė ribojimo priežastis ir toliau buvo bendra ekonominė situacija (žr. 18 pav.). Be to, visuose paskolų segmentuose šiek tiek padidėjo atmetamų paraiškų dalis (žr. 3 ir 9 pav.). Prastėjant ekonomikos raidos perspektyvoms, sparčiai didėjanti skolinimo kaina gali dar labiau prisidėti prie turimų finansinių įsipareigojimų naštos augimo. Trečdalis apklausoje dalyvavusių bankų vertino, kad dėl bazinių palūkanų normų augimo galėtų padaugėti didesnės kredito rizikos paskolų būsto ir vartojimo bei kitų paskolų namų ūkiams portfeliuose, o šiek tiek mažiau nei pusė taip teigė apie įmonių paskolų portfelį (žr. 19 pav.). Keli respondentai nurodė, kad visuose paskolų segmentuose galėtų padaugėti ir paskolų restruktūrizavimo atvejų, o vienas teigė, kad galėtų padidėti neveiksnių namų ūkių paskolų skaičius. Kita vertus, didesnė dalis apklausoje dalyvavusių bankų reikšmingo poveikio paskolų portfeliams dėl kylančių bazinių palūkanų normų nenumatė.

Bankų lūkesčiai dėl NT kainų pasikeitė – dauguma tikisi, kad kainos nesikeis arba mažės, tačiau, kaip ir ankstesnį ketvirtį, visi nurodo išvelgiantys pasiūlos disbalansų gyvenamojo NT rinkoje.

Gyvenamojo NT kainų augimo lūkesčiai, kalbant apie artimiausius metus, per ketvirtį reikšmingai pakito – šiek tiek mažiau nei pusė bankų tikėjosi iki 5 proc. senos statybos būstų kainų mažėjimo, o trečdalis nurodė, kad kainos ir toliau bus stabilios (žr. 20 pav.). Panašių tendencijų tikimasi ir naujos statybos būstų segmente: trečdalis teigė, kad kainos nesikeis, o dar trečdalis nurodė, kad jos mažės iki 5 arba 10 proc. Kita vertus, vis dar sparčiai kylant būsto kainoms, visi apklausoje dalyvavę bankai nurodė būsto rinkoje išvelgiantys pasiūlos disbalansų (žr. 21 ir 22 pav.). Taip pat didesnė dalis respondentų nurodė pastebintys pervertintų kainų, o trečdalis – paklausos disbalansų. Dėl komercinio NT kainų lūkesčiai taip pat pasikeitė – dauguma respondentų nurodė, kad kainos per artimiausius metus vis dar bus stabilios, taip pat atsirado manančiųjų, kad komercinio NT kainos mažės iki 5 arba 10 proc. Kaip ir ankstesnį ketvirtį, disbalansų šioje rinkoje didžioji dalis respondentų neįžvelgė.

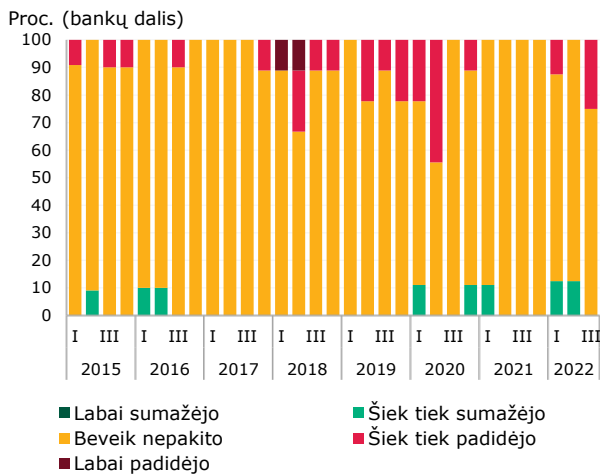
SKOLINIMAS ĮMONĖMS

1 pav. Įmonėms taikomų paskolų ir kredito linijų standartų pokytis per ketvirtį, jį lėmę veiksniai ir numatomas standartų pokytis kitą ketvirtį

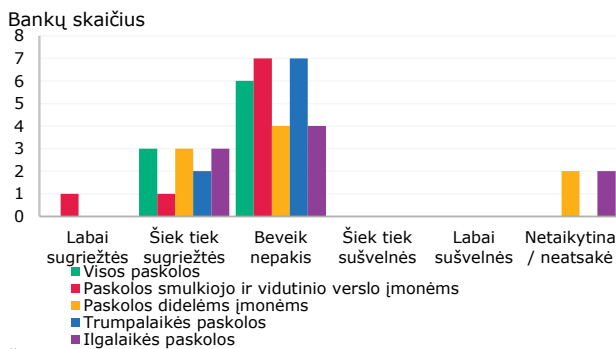
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia standartų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

3 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito įmonių pateiktų ir atmestų naujų paskolų paraiškų dalis?

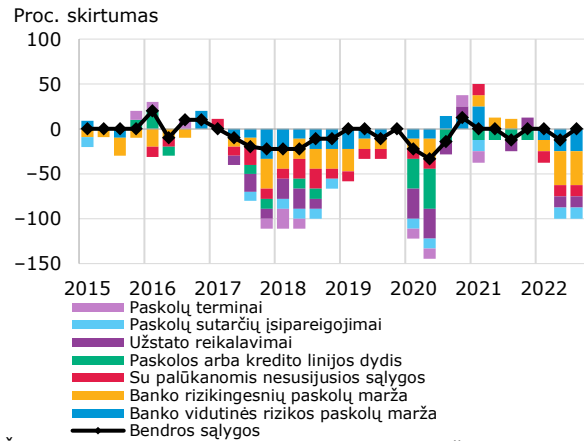
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

5 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis Jūsų banko taikomi paskolų įmonėms standartai?

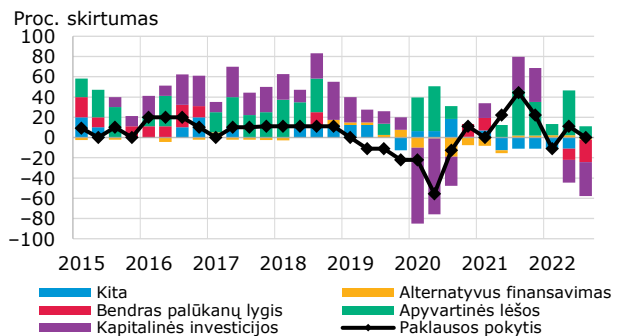
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: „netaikytina“ reiškia, kad bankas neteikia to segmento paskolų.

2 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų ir kredito linijų teikimo įmonėms sąlygos?

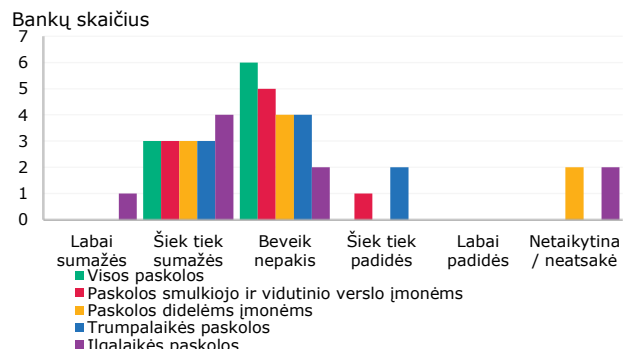
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia sąlygų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

4 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų įmonėms paklausa ir kokie veiksniai tą lėmė?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastabos: alternatyvų finansavimą sudaro vidaus finansavimas, paskolų iš kitų bankų, paskolų iš nebankinių institucijų, obligacijų ir akcijų išleidimo kategorijų aritmetinis vidurkis. „Kita“ sudaro susiliejimų (įsigijimų) ir restruktūrizacijos bei skolos refinansavimo kategorijų ir kitų priešasčių aritmetiniai vidurkiai. Teigiamas proc. skirtumas reiškia paklausos didėjimą, neigiamas – mažėjimą.

6 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis paskolų ir kredito linijų įmonėms paklausa (išskyrus įprastus sezoninius svyravimus)?

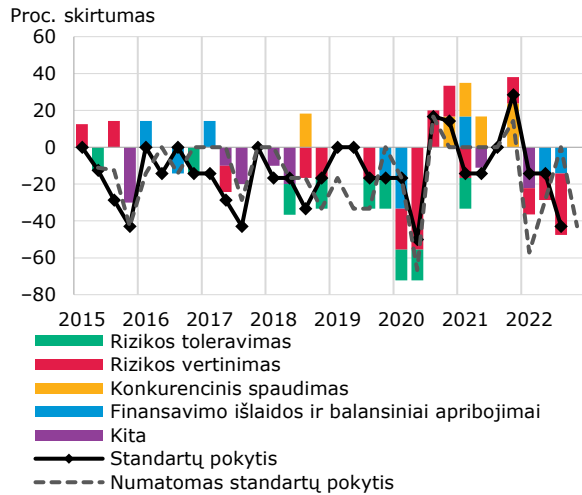

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: „netaikytina“ reiškia, kad bankas neteikia to segmento paskolų.

SKOLINIMAS NAMŲ ŪKIAMS

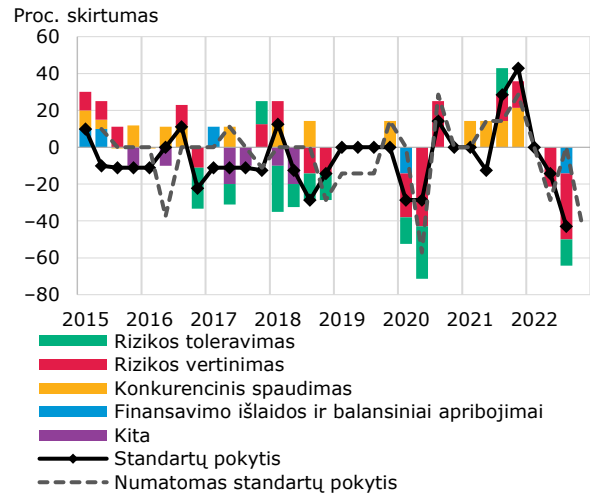
7 pav. Bankų namų ūkiams taikomų paskolų ir kredito linijų standartų pokytis per ketvirtį, jį lėmę veiksniai ir numatomas standartų pokytis kitą ketvirtį

a) Būsto paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia standartų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

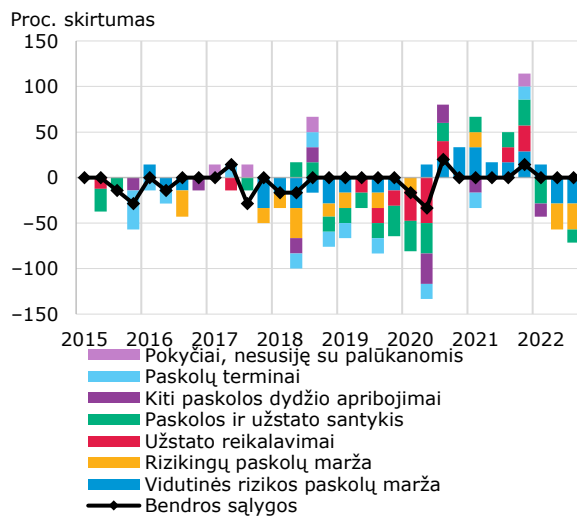
b) Vartojimo ir kitos paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia standartų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

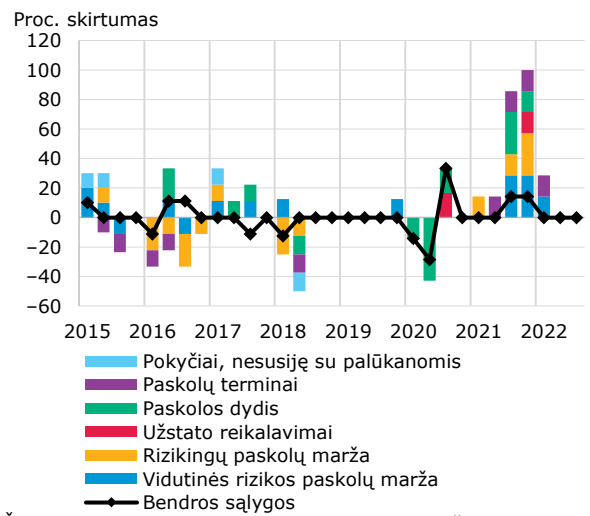
8 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų ir kredito linijų teikimo namų ūkiams sąlygos?

a) Būsto paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia sąlygų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

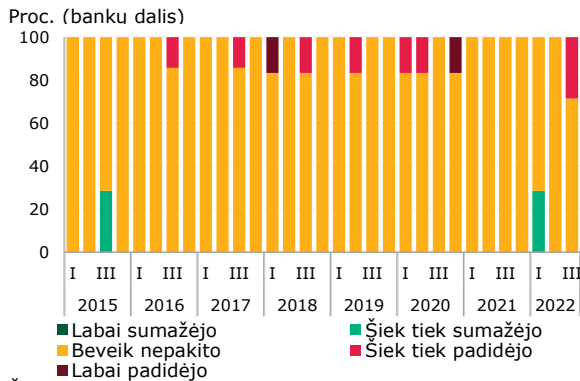
b) Vartojimo ir kitos paskolos

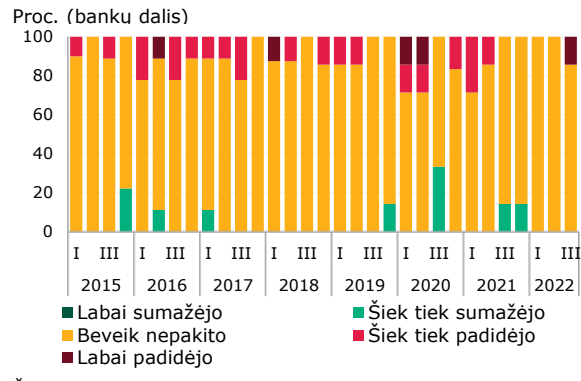
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia sąlygų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

9 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito namų ūkių pateiktų ir atmestų naujų paskolų paraiškų dalis?

a) Būsto paskolos

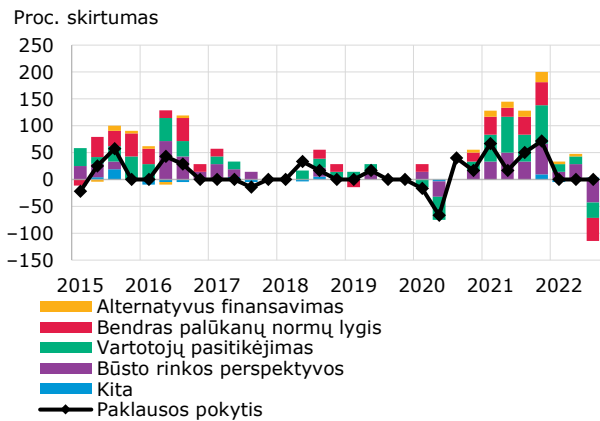

b) Vartojimo ir kitos paskolos

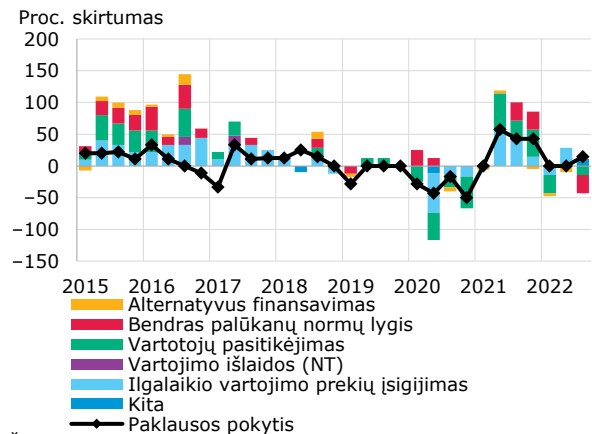

10 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų namų ūkiams paklausa ir kokie veiksniai tą lėmė?

a) Būsto paskolos

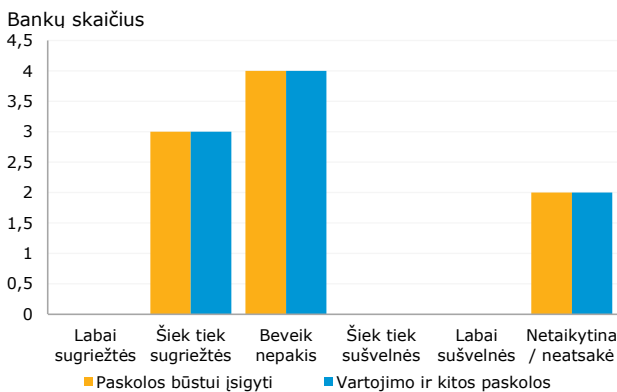
b) Vartojimo ir kitos paskolos

Pastabos: alternatyvų finansavimą sudaro namų ūkių santaupų, paskolų iš kitų bankų ir kitų finansavimo šaltinių kategorijų aritmetinis vidurkis. „Kita“ sudaro reguliacinio ir fiskalinio paskolų būstui įsigyti rinkos režimo, skolos refinansavimo kategorijų ir kitų priešasčių aritmetinis vidurkis. Teigiamas proc. skirtumas reiškia paklausos didėjimą, neigiamas – mažėjimą.

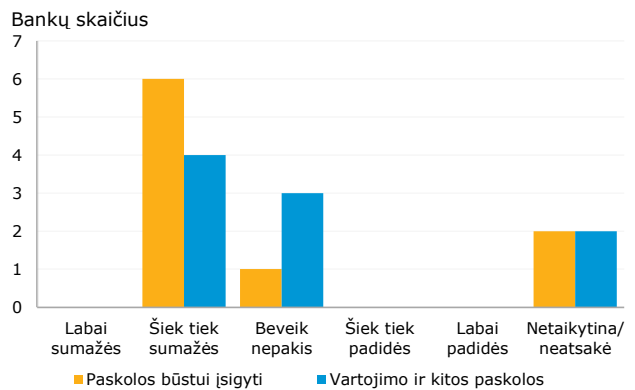
Pastabos: alternatyvų finansavimą sudaro namų ūkių santaupų, paskolų iš kitų bankų ir kitų finansavimo šaltinių kategorijų aritmetinis vidurkis. Vartojimo išlaidos (NT) – tai vartojimo išlaidos, finansuotos iš paskolos su įkeičiamu NT. Teigiamas proc. skirtumas reiškia paklausos didėjimą, neigiamas – mažėjimą.

11 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis kredito namų ūkiams standartai?

Pastaba: „netaikytina“ reiškia, kad bankas neteikia to segmento paskolų.

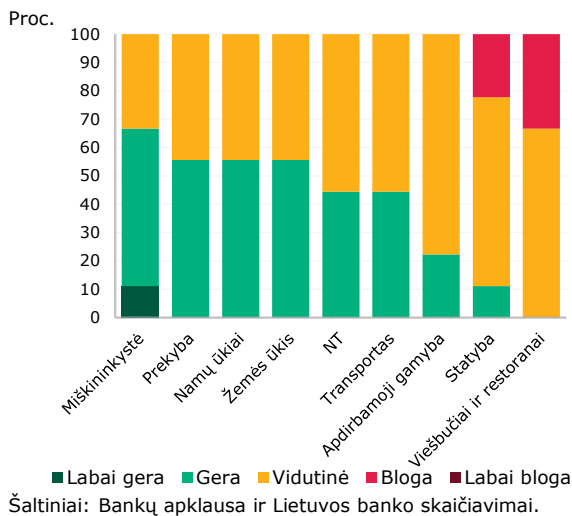
12 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis paskolų namų ūkiams paklausa (išskyrus įprastus sezoninius svyravimus)?

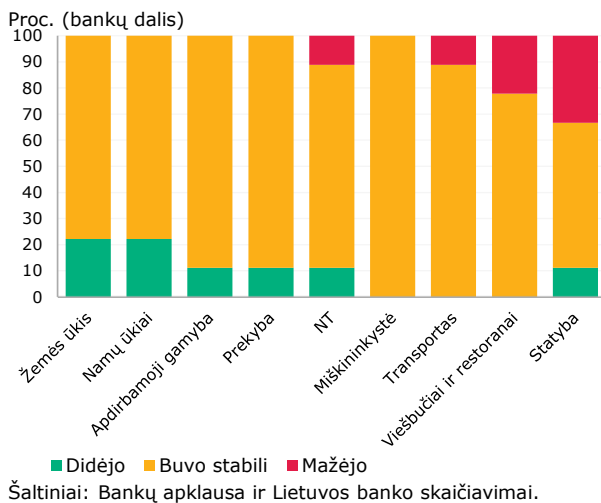
Pastaba: „netaikytina“ reiškia, kad bankas neteikia to segmento paskolų.

SKOLININKŲ BŪKLĖS VERTINIMAS

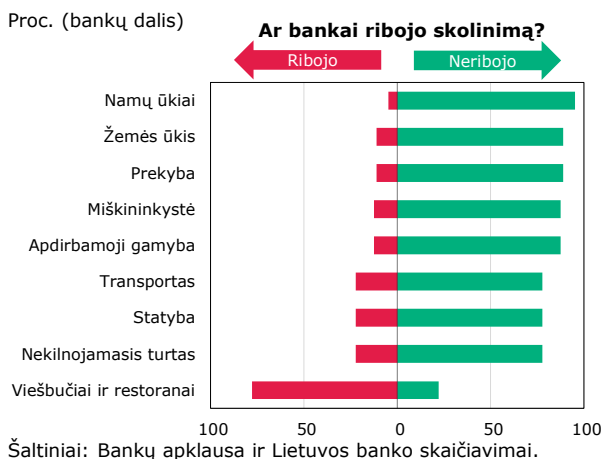
13 pav. Kaip vertinate įmonių (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkių finansinę būklę?

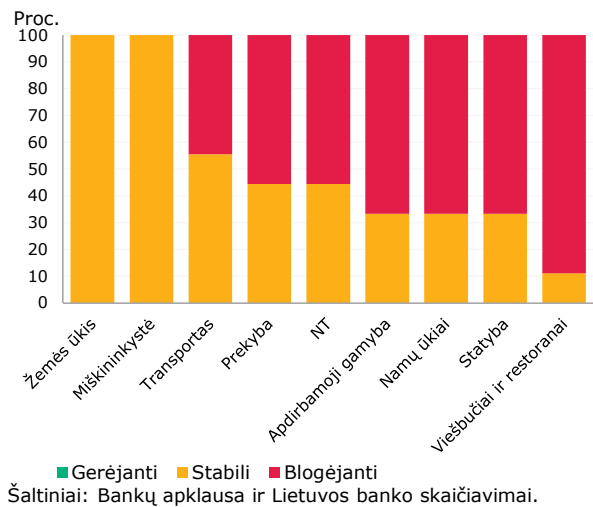
15 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito bankų konkurencija dėl skolinimo įmonėms (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkiams?

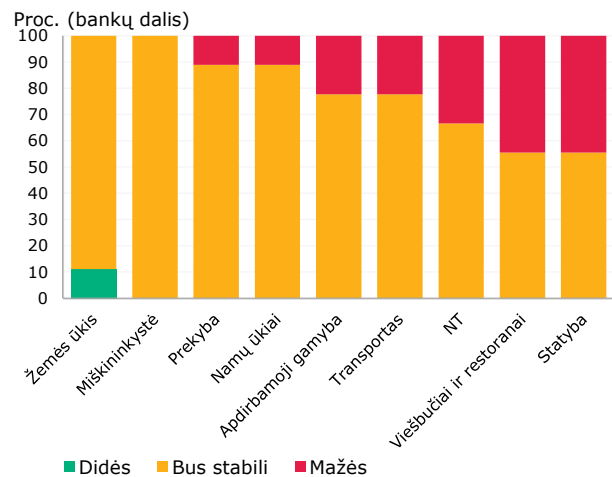
17 pav. Ar Jūsų bankas pastarąjį ketvirtį riboja paskolų teikimą kurios nors ekonominės veiklos įmonėms ar namų ūkiams?

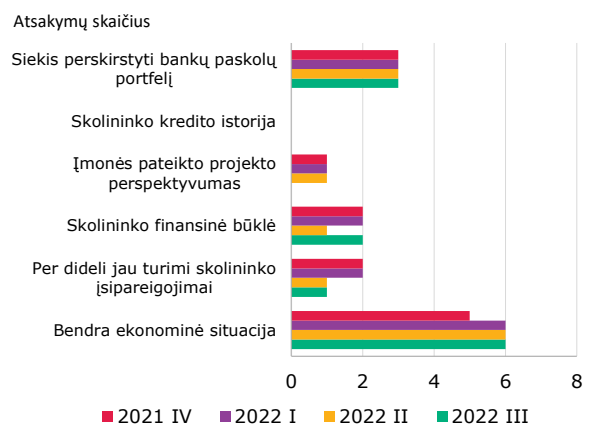
14 pav. Kaip vertinate įmonių (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkių finansinės būklės raidą?

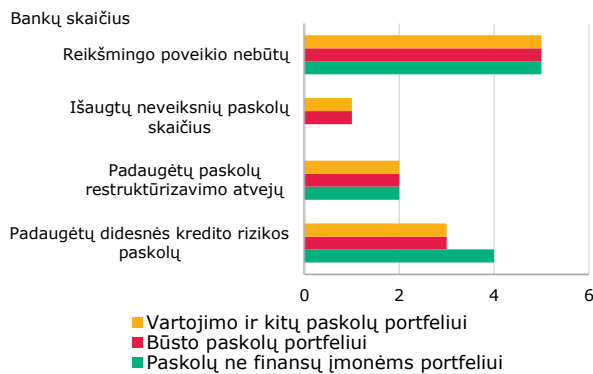
16 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis bankų konkurencija dėl skolinimo įmonėms (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkiams?

18 pav. Jeigu Jūsų bankas riboja paskolų teikimą, kokios priežastys paskatino tai daryti?

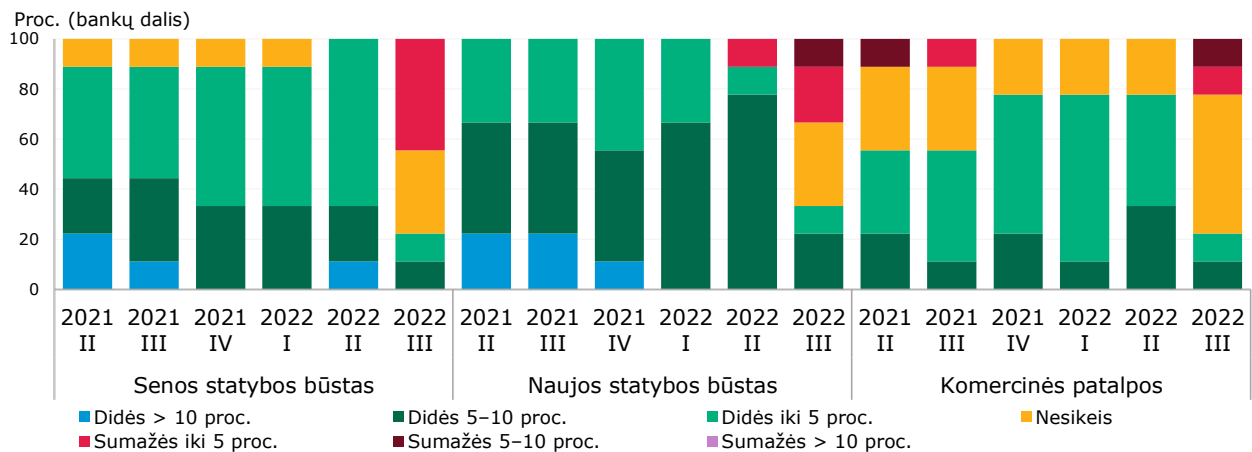
19 pav. Kokį poveikį matytumėte Jūsų banko suteiktų paskolų portfeliams dėl numatomo ECB bazinių palūkanų normų didinimo?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

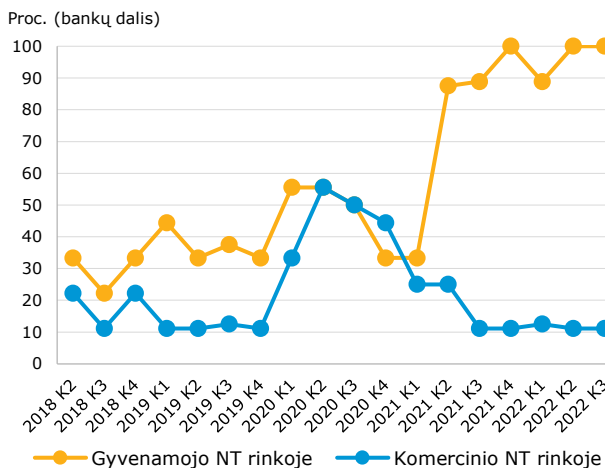
NEKILNOJAMOJO TURTO RINKOS RAIDA

20 pav. Kaip per artimiausius metus pasikeis NT kainos?

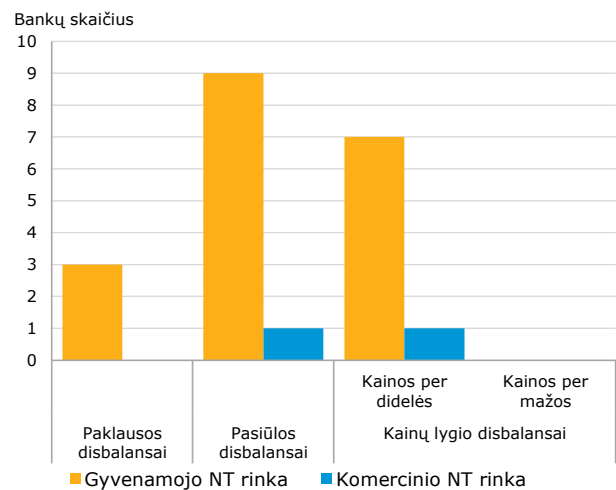
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

21 pav. Ar šiuo metu pastebite disbalansų NT rinkoje?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: bankų, išvelgiančių disbalansus NT rinkoje, dalis.

22 pav. Jei šiuo metu pastebite disbalansų NT rinkoje, ar tai yra paklausos, ar pasiūlos disbalansai?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.